

ביאורים

התורה לא ניתנה כדי להיטיב עם ישראל, כך לימדנו המהר"ל. אם כך, מדוע הקב"ה, שהוא טוב ומיטיב, הכביד על עם ישראל ונתן להם עול תורה ומצוות? הנחת היסוד של שאלה זו מוטעית. השאלה מניחה שעם ישראל קיים גם ללא התורה, והקב"ה החליט ללא כל קשר לרצונם של ישראל ולטובתם, שהתורה תינתן להם. אם כך הוא הדבר, מעשה זה קשה מאוד. מדוע הקב"ה החליט להכביד ולהעמיס על עם ישראל מצוות מרובות?! אך המהר"ל מלמד שהנחת היסוד איננה נכונה. עם ישראל נברא עם טבע מיוחד שמתאים לתורה. כל נברא בעולם נוצר עם תכונות טבע שהקב"ה גזר שיהיו לו בעת בריאתו. כך לדוגמה, הקב"ה גזר שהעץ יצמח כלפי מעלה ושהפרה תאכל עשב. העץ אינו יכול להחליט שהוא יכול ללכת. הקב"ה לא ברא אותו עם תכונות הניידות והיכולת ללכת. עץ ש'מחליט' שהוא רוצה להיות נע ונד, בעצם נעקר ממקורו, מתייבש ומסיים את תפקידו בעולם. כך גם ישראל. הם לא נבראו כשאר האומות. הם נבראו עם טבע מיוחד המותאם לתורה. זו גזירת הקב"ה. הסדר של עם ישראל, ההנהגה הטבעית שעל פיה הם צריכים לחיות, זו התורה. אם לא יחיו לאור התורה, לא יוכלו להמשיך להתקיים, כי זה הטבע שלהם.

יש קשר בין כל חלקי העולם. ישנו איזון עדין בין כל כוחות החיים, וכאשר אחד מכוחות החיים משתנה, נפגע האיזון, והעולם כולו ניזוק. לכן כל העולם כולו חיכה בדריכות לרגע שתינתן התורה ועם ישראל יחיה לאור הטבע הראוי לו. אילולא ניתנה התורה, עם ישראל לא יכול היה להמשיך להתקיים, כי לא קיבל את המזון הרוחני המתאים לנפשו. חסרונו של עם ישראל בעולם היה פוגע באיזון ובסדר של העולם כולו, ולכן העולם בכללותו לא יכול היה להמשיך להתקיים.

הקב"ה בחר בעם ישראל כי הוא העם היחיד שהוא ברא עם טבע מיוחד שמתאים לחיות לאור התורה. מכיוון שהתורה מוכרחה לבוא לעולם, בחירת עם ישראל היא בחירה נצחית שאינה משתנה, מכיוון שאין אפשרות לעולם להתקיים ללא התורה, ואין אף עם אחר שמתאים לחיות לפי הדרכת התורה.

הרחבות

• כי למצותיך יאבתי

אם לא היו מְקַבְּלִים התּוֹרָה, הִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַזֵּר כָּל הָעוֹלָם לְתוֹהוּ וָבְהוּ. על פי הכתוב בגמרא זו, התקשה רבי חיים מצ'רנוביץ': "הלא כמה וכמה אלפים עולמות (כינוי לרבדים פנימיים של המציאות) עומדין על מצות סוכה או לולב ושופר וכדומה, ואלו המצות הם נעשים אחת בשנה, ויפלא כל השנה מה תהא על העולמות אלו? מאין ימשך להם חיותם וקיומם אם אין ישראל מקיימין את אלו האותיות התורה שעומדין על ידיהם? איך יוכלו לעמוד כל השנה כשאין נוהג מצות סוכה ולולב וכדומה".

בהמשך דבריו הוא עונה: "הנה האדם הלז אשר "במצותיו חפץ מאוד" [תהלים קיב, א], ואף באמצע השנה מה מאוד כלתה נפשו ולבו מתלהב ומתאוה לקיים תיכף מצות סוכה ולולב מאהבת בוראו, ומי מעכבו? אינו מעכבו כי אם הפסוק הלז בתורה "בחמשה עשר יום לחודש השביעי... תחוגו" וגו' [ויקרא כג, לט]. גבול גבלה התורה, אז הוא מצוה ולא עתה. ונמצא כל ימינו הוא מקיים הפסוק הלז בתורה של מצות סוכה, כיון שהוא מתאוה מאוד לקיימה תכף, ואין לו מניעה רק עבור הפסוק הלז בתורה נמצא הוא מקיים תמיד הפסוק ועל ידו הוא קיום של כל העולמות העומדין וקיימין על מצוה זו, וכמו כן בכל המצות כולם" [סידורו של שבת ב, ד, ב]. רצונו של האדם לקיים את המצוה מקשר אותו בה והקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה [קידושין מ]. ונחשב כאילו עשאה.

להצלחת שילה יוסף בן משה הי"ו

וְעֵתָה יֵשׁ לְשֵׁאל, אַחַר שֶׁהוּא יִתְבַּרְךָ רַב חֶסֶד, לְמָה נָתַן עַל תּוֹרָה עֲלֵינוּ, וְאֵין עַל זֶה לְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל? אִם לֹא נֹאמַר כִּי כָּף גָּזַר הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, כְּמוֹ שֶׁסִּדֵּר הַבְּרִיאָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּסִדְרֵי הָרְאוּי לוֹ, שְׁלֹא יִשְׁנֶה אֶחָד מֵהֶם סִדְרוֹ שֶׁנָּתַן לְכָל אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁתִּקְנֶנּוּ (סנהדרין מב, א): חֵק וְזִמְן נָתַן לָהֶם שְׁלֹא יִשְׁנוּ אֶת תְּפִקְדֵי־ם, וְאֵין סִפְקָא שֶׁיִּחַק הִזָּה נָתַן לָהֶם בְּגִזְרָה, שֶׁכָּף גָּזַר הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְכָף בְּעֵצְמוֹ נָתַן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, וְנָתַן לָהֶם חֵק, הֵם חֲקוּת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁהִתְבַּרְר בְּחִבּוּר הַתְּפִאָרֶת בְּאַרְיֵכוֹת. וְלָכֵף אָמְרוּ זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (שבת פח, א), שֶׁאִם לֹא הָיוּ מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה, הִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַזֵּר כָּל הָעוֹלָם לְתוֹהוּ וָבְהוּ, וְכָל מַעֲשֵׂי בְּרִאשִׁית הָיוּ תְלוּיִים וְעוֹמְדִים עַד שְׁשֵׁי בְּסִיּוֹן, אִם יִקְבְּלוּ יִשְׂרָאֵל הַתּוֹרָה, מוֹטֵב, וְאִם לֹא, יִחַזֵּר כָּל הָעוֹלָם לְתוֹהוּ וָבְהוּ. וְזֶה מִפְּנֵי כִּי אִם אֵין כָּאֵין תּוֹרָה, בְּטַל חֵק וְסִדְרֵי הָעוֹלָם מֵה שְׁרִאוּי לָהּ לְהִיּוֹת נוֹהַג, וְסִדְרֵי שֶׁבְטַל מְקַצְתוֹ בְּטַל כְּלוֹ, כִּי לֹא שִׁיף חֲצִי סִדְרֵי. וּמֵאַחַר כִּי נִתְיַנֵּת הַתּוֹרָה הַכְּרָחִי, כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאָר, יִמְשָׁף אַחַר זֶה שֶׁבָּחַר הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּיִשְׂרָאֵל, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם תּוֹרָתוֹ. וְדָבָר זֶה אֵין צָרִיךְ בְּאוֹר כִּי הַתּוֹרָה גּוֹרְמֶת חֲבִיבוֹ עִם יִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל מוֹדֵים בְּזֶה, וְנִתְבָּאָר בְּחִבּוּר הַתְּפִאָרֶת, וְיִתְבָּאָר עוֹד בְּסִמּוּךְ.

לאור האמור יש לשאול, היות והקב"ה רב חסד, למה נתן על ישראל עול התורה, אם עול זה אינו לטובת ישראל? אלא זו גזירת השם יתברך על ישראל, כשם שהוא סידר את כל העולם, ונתן לכל נברא ונברא את תפקידו המיוחד לו, ואין נברא המשנה את מה שהכתיב לו הקב"ה, כמו שתקנו חכמים לומר: חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם. אין ספק, ש'החוקים אותם טבע הקב"ה לכל נברא, הם גזירה ממנו על הנברא. כך נתן תורה לישראל, וגזר עליהם את חוקות התורה, כמו שהתבאר באריכות בתפארת ישראל. לכן אמרו חכמים, שאם לא היו מקבלים את התורה, היה הקב"ה מחזיר את העולם לתוהו ובוהו, וכל מעשה בראשית היו תלויים ועומדים עד ששי ב'סיון, אם יקבלו ישראל את התורה - יתקיימו, ואם לא יקבלו - יחזור כל העולם לתוהו ובוהו. סיבת הדבר, כי אם אין ישראל מקבלים את התורה, בטלים חוקי העולם וסדריו כפי שראויים להיות, וסדר שבטל מקצתו בטל כולו, כִּי לֹא יִתְכַן שִׁיחֵיהָ סִדְרוֹ שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁלֹא בְּשִׁלְמוֹת. מכיון שנתנית התורה היא דבר הכרחי, אם כן גם הכרחי שיבחר הקב"ה בעם ישראל כי הם העם המיוחדים לקבלת התורה. הסבר זה, ש'בחירת ישראל היא בגלל התורה, אינו צריך ביאור נרחב, כי כולם מודים בזה. דבר זה התבאר בתפארת ישראל, ויתבאר עוד בהמשך.

